

Pensioenblad voor het grondpersoneel van KLM

FOCUS

JAARGANG 18 | DECEMBER 2022

Informatie & Nieuws | Deelnemers aan het woord

Algemeen Pensioenfonds KLM

6

8

8

14

Inhoud

INFORMATIE & NIEUWS

- 3 COLUMN
Leon Leisink
Samen balans vinden in beleggingsbeleid
- 4 KORT
- 8 VOLGENDE STAPPEN IN VERANTWOORD BELEGGEN
Jeroen van der Put, Angeles Toledo
- 11 FINANCIËLE POSITIE
De belangrijkste ontwikkelingen
- 12 ONDERWEG NAAR EEN NIEUWE PENSIOENREGELING
Waarom komt de overheid met nieuwe regels voor pensioen?

DEELNEMERS AAN HET WOORD

- 6 Interview: Met pensioen
Robert Uytendogaardt
VAN PONSKAART TOT MOBIEL INCHECKEN
- 14 Interview: Bijna met pensioen
Menno Ritsema
GEZONDHEID GAAT BOVEN ALLES

BESTUUR ALGEMEEN PENSIOENFONDS KLM

Leden: Henk Bosscher, Paul Jansen (vicevoorzitter), Leon Leisink, Paul Loven (onafhankelijk voorzitter), Marianne Meijer-Zaalberg, Charlotte Orlebeke, Kirsten Pronk, Jeroen van der Put, Carola Steenmeijer, Hans de Roos (vicevoorzitter), Erik Zwart.

Leon Leisink | bestuurder (werknemerslid)

Samen balans vinden in beleggingsbeleid

We beheren als pensioenfonds ruim 9 miljard euro. Dat vermogen beleggen we om een goed pensioen te realiseren. Maar aan beleggen zijn altijd kansen én risico's verbonden. Daarom doen we dat heel zorgvuldig. En willen we ook graag weten hoe u erover denkt. Zeker met het oog op het naderende nieuwe pensioenstelsel. **Daarom hebben we u dit najaar in een onderzoek gevraagd wat u vindt van het nemen van beleggingsrisico's.**

We hebben alle actieve deelnemers, gepensioneerden en slapers (ex-deelnemers die nog wel een pensioenaanspraak hebben bij het fonds) uitgenodigd, zo'n 28.000 in totaal. Daarvan hebben er 4.132 gereageerd, ongeveer vijftien procent. Dat is voor dit soort onderzoeken een heel mooi percentage. Het onderstreept uw betrokkenheid bij het pensioenfonds. De komende tijd gaan we de resultaten analyseren en beoordelen. Daarover houden we u natuurlijk op de hoogte. Een tipje van de sluier kan ik wel oplichten: uw risicobereidheid lijkt goed aan te sluiten bij ons huidige beleggingsbeleid.

We wilden weten of onze manier van beleggen past bij wat u belangrijk vindt, en dat doen we omdat dat enorme vermogen niet van ons is, maar van u. Het is opgebouwd met premies van werkgever en werknemers, en verder vergroot dankzij de opbrengst van beleggingen. Of u risico wilt en kunt nemen, is natuurlijk sterk afhankelijk van uw opvattingen en omstandigheden. Daarom hebben we de vragen voorgelegd op basis van gegevens die bij uw inkomensniveau passen. Want het maakt nogal uit wat nu of straks uw totale inkomen is. En een deelnemer van 27, die nog niet veel heeft opgebouwd en nog veertig jaar te gaan heeft, kan en wil zich misschien meer risico's permitteren dan een deelnemer van 57 jaar die meer zekerheid wil.

Dit wordt alleen maar belangrijker in het nieuwe pensioenstelsel, als iedereen zijn eigen pensioenkapitaal heeft. De sociale partners en wij als fonds bereiden ons intensief op dat nieuwe stelsel voor. Daarbij hoort ook de vraag hoe we uw risicobereidheid kunnen verbinden met ons doel: we willen een gepast risico nemen, zodat we het rendement behalen dat nodig is om pensioenuitkeringen te doen. Daarbij helpt dit onderzoek ons zeer.

We stemmen de risicohouding ook af met KLM en de vakorganisaties, en met het Verantwoordingsorgaan (een vertegenwoordiging van de deelnemers bij het fonds). De input bepaalt mede hoe we uiteindelijk omgaan met beleggingsrisico's. Samen zoeken we de balans tussen kansen en risico's. En er is één risico dat we dankzij dit onderzoek alvast uitsluiten: dat we iets doen zonder dat we weten hoe u erover denkt! •

KORT

Hoeveel pensioen ontvangt u?

Jaaropgaaf 2022 en de pensioenspecificatie ontvangt u eind januari 2023

Ontving u in 2022 een pensioenuitkering? Eind januari ontvangt u uw jaaropgaaf 2022. Hierop staat onder andere hoeveel pensioen u in 2022 van ons hebt ontvangen en hoeveel belasting en premies zijn afgedragen. U hebt uw jaaropgaaf nodig voor uw belastingaangifte. U ontvangt ook meteen uw pensioenspecificatie van januari 2023. Hierop staat hoeveel pensioen u maandelijks in 2023 gaat ontvangen. U vindt uw jaaropgaaf en maandelijks pensioenspecificaties in **MijnKLMPensioen** onder **Mijn documenten**. Ga naar de volgende link: klmgrondfonds.nl/inloggen of scan de QR-code hiernaast.

Woont u in het buitenland?

Jaarlijkse check van uw gegevens

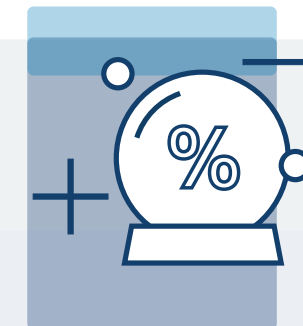
Om het pensioen uit te blijven betalen, vragen we jaarlijks om een 'Bewijs van in leven zijn'. U ontvangt dan een formulier van ons dat u invult en laat tekenen of stempelen bij een officiële instantie. Dit is in sommige landen veel gedoe: zo moet u er bijvoorbeeld voor reizen, kosten voor maken of is het bewijs lang naar ons onderweg. Vanaf nu kan dat een stuk sneller en eenvoudiger via de app 'ReadID Ready'. Voordeel hiervan is dat u niet met een papieren versie naar een officiële instantie hoeft om de verklaring 'Bewijs van in leven zijn' te laten ondertekenen. Als u geen gebruik van de app wilt maken, kunt u het ook gewoon nog op papier in orde maken. U moet dan nog wel langs een bevoegde instantie. U hebt tot uiterlijk 31 december de tijd om het aan ons door te geven. Meer informatie hierover vindt u op klmgrondfonds.nl/bewijsvanleven of scan de QR-code hiernaast.

Pensioenregeling

Nieuwe factoren per 1 januari 2023

De afkoop- en omrekenfactoren van het pensioenfonds wijzigen per 1 januari 2023. Voor het berekenen van keuzes gebruikt het pensioenfonds omrekenfactoren. Denk aan keuzes zoals eerder of later met pensioen gaan en uw ouderdomspensioen omzetten in extra nabestaandenpensioen. Deze factoren wijzigen periodiek vanwege veranderingen in de rente en de levensverwachting. U kunt de factoren terugvinden in de bijlage van het pensioenreglement op de website klmgrondfonds.nl/documenten.

Bedrag ineens

Als u met pensioen gaat, hebt u een aantal keuzes. Volgend jaar komt daar een nieuwe keuze bij. Namelijk de mogelijkheid om maximaal 10% van uw opgebouwde ouderdomspensioen in één keer te ontvangen: een bedrag ineens. De voorgenomen ingangsdatum voor deze nieuwe keuze is 1 juli 2023. Dit betekent dat u van deze keuze gebruik kunt maken als u op of na 1 juli 2023 met pensioen gaat. Pas als het wetsvoorstel is behandeld in de Tweede en Eerste Kamer is deze datum zeker. Het kan ook later worden. Zodra het wetsvoorstel is aangenomen en de ingangsdatum zeker is informeren wij u hierover. Meer informatie vindt u op klmgrondfonds.nl/bedragineens of scan de QR-code hiernaast.

KORT

Robert Uytenbogaardt
'Na 42 jaar KLM was het mooi geweest,
in positieve zin.'

'Ik heb onder meer gewerkt aan het samenbrengen van de systemen voor boeken en inchecken. Daardoor kregen we inzicht in het percentage no-shows per bestemming, en konden we de ruimte voor overboekingen daarop afstemmen.'

Door de passagier zelf te laten inchecken, hebben we bovendien vele miljoenen per jaar bespaard op vierkante meters in de vertrekhal en op check-in personeel.'

Van ponskaart naar mobiel inchecken

Robert Uytenbogaardt (65) maakte per 1 december 2020 na 42 jaar KLM gebruik van de vrijwillige vertrekregeling. **Nu genieten zijn vrouw en hij van hun boot op de Westeinderplassen, reizen ze regelmatig en is Robert ook actief als secretaris van de VG-KLM.**

Hoe zag je loopbaan er in vogelvlucht uit?

'Bij KLM ben ik in 1979 begonnen met een opleiding tot programmeur bij de Dienst Automatisering. In 1986 maakte ik de overstap naar de business (Passenger Handling), waar ik o.a. het systeem Skipper introduceerde voor het indelen van het grondpersoneel van Passage. In 2003 ben ik weer teruggegaan naar de Dienst Automatisering, die ondertussen KLM-IT heette.'

Wat blijft je vooral bij van al die 42 jaar?

'Vooral de enorme digitale ontwikkeling, van ponskaart naar mobiel inchecken. Ik heb onder meer gewerkt aan het samenbrengen van de systemen voor boeken en inchecken. Daardoor kregen we inzicht in het percentage no-shows per bestemming, en konden we de ruimte voor overboekingen daarop afstemmen. Door de passagier zelf te laten inchecken, hebben we bovendien vele miljoenen per jaar bespaard op vierkante meters in de vertrekhal en op check-in personeel.'

Was het moeilijk om te stoppen?

'Na 42 jaar KLM was het mooi geweest, in positieve zin. Er waren geen grote veranderingen op komst waar ik nog vier jaar mijn energie in wilde steken. Uiteraard is het ook een financiële afweging: ik ging vier jaar eerder weg, dus ik kreeg een lager pensioen. Maar we hebben zorgvuldig gekeken wat we hadden en wat we wilden, en toen de knoop doorgehakt.'

En hoe ziet je leven er nu uit?

'Als we uit het raam kijken en het is mooi weer, kunnen we de picknickmand inpakken en stappen we op onze boot om te gaan varen op de Westeinderplassen. Bij restaurant On the Rock naast de Watertoren kan ik trouwens aanwijzen waar mijn leven zich hoofdzakelijk afgespeeld heeft: de ene kant op kun je mijn ouderlijk huis in Aalsmeer zien, de andere kant op zie je de kerktoeren van Kudelstaart, waar ik nu schuin tegenover woon. Ik ben ook nog penningmeester van de VvE van ons appartementengebouw, ik golf af en toe en we reizen graag. Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika

zijn favoriete bestemmingen. Van de rit omhoog op de Tafelberg krijgen we nooit genoeg.'

En je bent secretaris van de VG-KLM

'Toen ik stopte ben ik meteen lid geworden en een paar maanden later werd ik gevraagd als secretaris. Dat doe ik nu ruim anderhalf jaar, heel leuk om te doen. Vanwege corona hadden we een hele tijd bijna geen activiteiten voor de leden ontplooid, terwijl die wel contributie hadden betaald. Daarom hebben we ze eind 2021 allemaal een luxe kerstpakket gestuurd. De reacties waren hartverwarmend, het was een schot in de roos. We bereiden ons nu onder meer voor op de nieuwe pensioenregels. Daarvoor hebben we een speciale pensioencommissie samengesteld. We geven straks ons oordeel over de manier waarop we overgaan van de oude naar de nieuwe pensioenregeling. En we kunnen onze bijna 4000 leden dan op de juiste momenten met één druk op de knop informeren.'

Volgende stappen in verantwoord beleggen

Het pensioenfonds beheert een groot vermogen en wil dat zo verantwoord mogelijk doen, met aandacht voor het milieu en voor de samenleving. Op dat gebied heeft het pensioenfonds al flinke stappen gezet.

Bestuurslid Jeroen van der Put en Angeles Toledo, adviseur van het pensioenfonds op het gebied van verantwoord beleggen, schetsen de plannen voor de nabije toekomst.

Eerst even, voor de duidelijkheid, wat is verantwoord beleggen?

Angeles Toledo: Het gaat om drie dingen: het milieu, de samenleving en het fatsoenlijk besturen van bedrijven en organisaties. Bij het milieu kun je denken aan beperking van energiegebruik en uitstoot, bij de samenleving gaat het bijvoorbeeld om arbeidsomstandigheden. En bij fatsoenlijk besturen kijk je bijvoorbeeld naar corruptie en de beloning voor topmensen.'

Duurzaam of rendement, is dat nog een tegenstelling?

Jeroen van der Put: 'Nee. De afgelopen jaren levert duurzaam beleggen juist betere rendementen op. En dat effect zal nog sterker worden. Bedrijven die niet duurzaam opereren, krijgen het moeilijker. En bedrijven die er wel goed op inspelen, profiteren.'

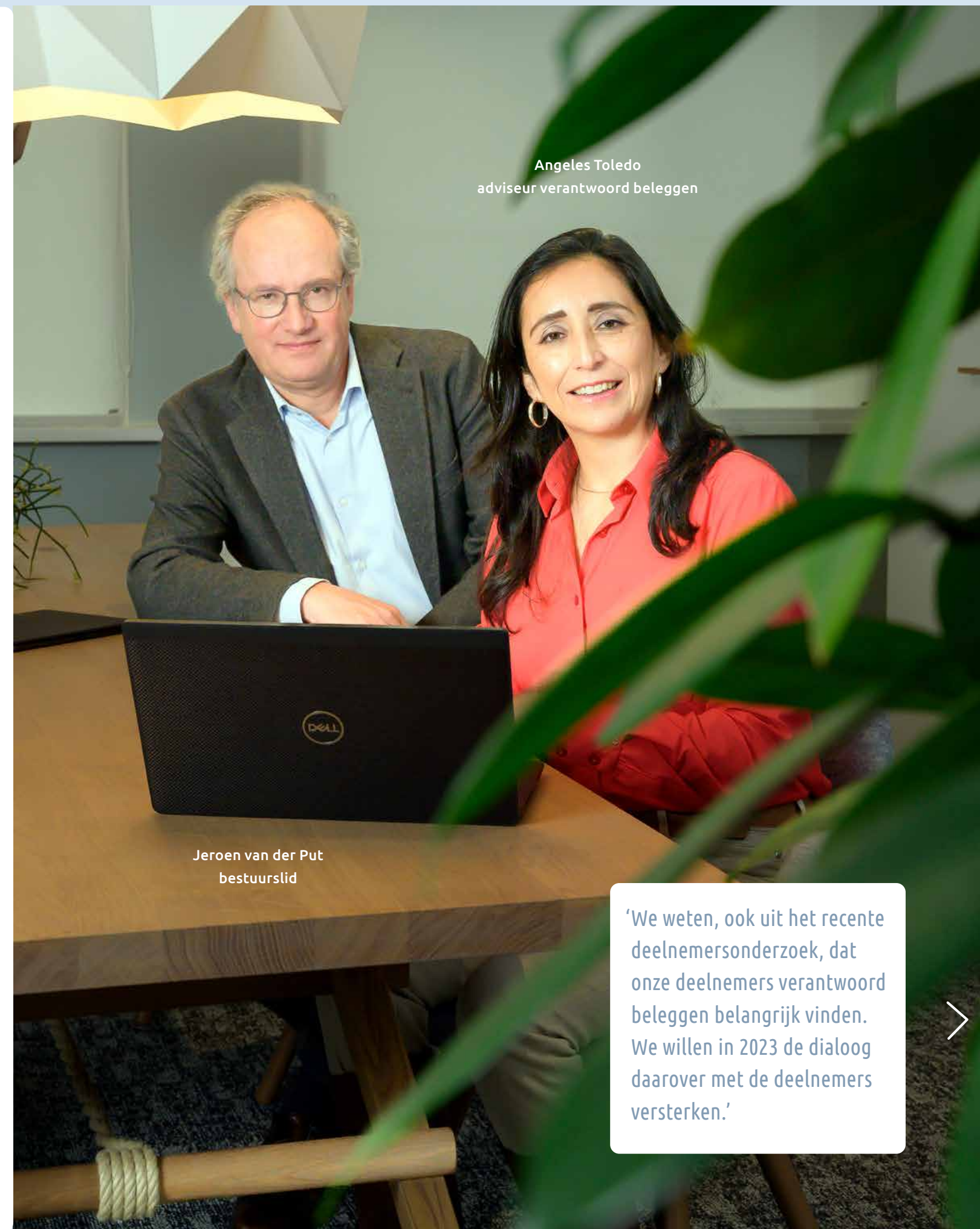
Angeles Toledo: 'Financieel rendement is tegenwoordig niet meer genoeg, er wordt van bedrijven méér verwacht. Voor het pensioenfonds zijn rendement en duurzaamheid onlosmakelijk met elkaar verbonden. Je wilt een goed pensioen, maar dan wel graag in een leefbare wereld. Anders heb je er niet zo veel aan.'

Je kunt beleggingen uitsluiten, maar ook het gesprek aangaan.

Jeroen van der Put: 'We hebben een lijst van bedrijven en landen waarin we niet beleggen omdat ze zich niet houden aan onze criteria. Maar als je ergens niet in belegt, heb je er ook geen invloed op. Het alternatief is dat je het gesprek aangaat om een positieve verandering op gang te brengen, bijvoorbeeld door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen (zie kader volgende pagina). Dat werkt steeds beter en daar gaan we in 2023 mee door.'

Het pensioenfonds gaat ook kijken naar impact beleggen. Wat is dat?

Angeles Toledo: 'Je kiest er dan voor om juist te beleggen in zaken die een positieve impact hebben. Denk aan wind- en zonneparken, of duurzame bosbouw. Dus niet alleen risico's vermijden, maar ook kansen benutten. Goed voor het geweten én goed voor de portemonnee, dat gaat heel goed samen. We zijn selecties aan het voorbereiden om werk te maken van impact beleggen.'

Angeles Toledo
adviseur verantwoord beleggen

Jeroen van der Put
bestuurslid

'We weten, ook uit het recente deelnemersonderzoek, dat onze deelnemers verantwoord beleggen belangrijk vinden. We willen in 2023 de dialoog daarover met de deelnemers versterken.'

Stemmen voor verbetering: Tesla

Door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin we beleggen, kunnen we invloed uitoefenen op het beleid. Zo hebben we in het derde kwartaal van dit jaar tijdens de aandeelhoudersvergadering van Tesla (van de auto's, maar het concern maakt bijvoorbeeld ook accu's, zonnepanelen en zonnedakpannen) acht voorstellen gesteund op het gebied van verantwoord ondernemerschap.

We hebben het bedrijf onder meer opgeroepen om aan te tonen hoe het werk maakt van de bestrijding van intimidatie en pesterijen en discriminatie op grond van ras of geslacht. Zo hebben we samen met de andere aandeelhouders een duidelijk signaal afgegeven aan het bestuur van Tesla over onze verwachtingen als het gaat om goed werkgeverschap en bestuur.

Daarbij past ook het 'Net zero CO2 commitment'.

Wat is dat?

Jeroen van der Put: 'Het betekent dat we ervoor willen zorgen dat de CO2-uitstoot van onze totale beleggingsportefeuille in 2050 op nul uitkomt. We hebben voor onze aandelen een klimaatbenchmark gemaakt. Aan de hand daarvan konden we in het vierde kwartaal van 2022 in alle sectoren de best presterende bedrijven selecteren. Zo hebben we onze CO2-footprint al met 30 procent kunnen verlagen. In 2023 gaan we ook verder aan de slag met obligaties en vastgoed.'

Angeles Toledo: 'Ook hier komt dat impact beleggen om de hoek kijken: uitstoot die je niet volledig kunt uitbannen, kun je compenseren met beleggingen die juist zorgen voor minder CO2 in de lucht, zoals bosbouw.'

Hoe weet je of groene beleggingen ook echt groene beleggingen zijn?

Angeles Toledo: 'Er zijn traditionele bedrijfsactiviteiten waar als het ware een groen sausje overheen is gegoten. Dat heet 'greenwashing'. Wij zijn daar scherp op, net als de professionals

die ons vermogen beheren. De markt voor verantwoord beleggen is de afgelopen jaren gelukkig veel groter, professioneler en transparanter geworden, de wet- en regelgeving is beter en hetzelfde geldt voor mogelijkheden die we hebben om greenwashing eruit te filteren.'

Wat gaan de deelnemers ervan merken?

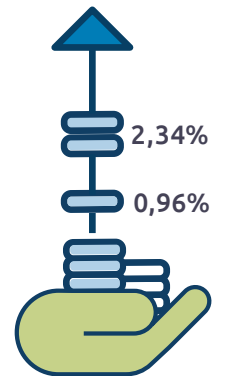
Jeroen van der Put: 'We weten, ook uit het recente deelnemersonderzoek, dat onze deelnemers verantwoord beleggen belangrijk vinden. We willen in 2023 de dialoog daarover met de deelnemers versterken. Bijvoorbeeld via webinars, via polls op de website en door regelmatig te rapporteren over wat we hebben bereikt en wat we van plan zijn.' •

HOE STAAN WE ER VOOR?

Pensioenen van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers extra verhoogd

In oktober heeft het bestuur besloten om de pensioenen van pensioengerechtigden en gewezen deelnemers extra te verhogen met 2,34%. Dit komt boven op de eerdere verhoging van 0,96%. De pensioenen zijn dus, in totaal per 1 januari 2022, omhoog gegaan met 3,3%. Dat is het maximum dat we, binnen de aangepaste regels, konden geven en dat hebben we gedaan. Belangrijk om te weten is dat het hier niet gaat om het inhalen van gemiste verhogingen van voorgaande jaren, de zogenaamde inhaalindexatie. Inhaalindexatie kan pas als dit geen gevolgen heeft voor de toekomstige indexatieverlening. De grens waarboven inhaalindexatie mag worden verleend is zo'n 145%. Ondanks dat de actuele dekkingsgraad rond dit niveau zit, is de beleidsdekkingsgraad (eind oktober 2022 132,0%) nog niet zover opgelopen.

De pensioenen van de werkenden zijn in 2022 niet gestegen. Voor de werkenden geldt dat de algemene KLM loonrondes in 2021 bepalen hoeveel er wordt geïndexeerd. In 2021 hebben er bij KLM geen algemene loonrondes plaatsgevonden.

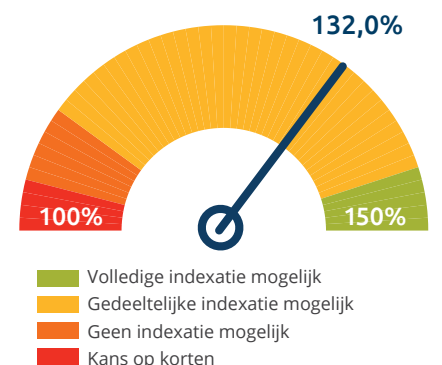
Wanneer stijgt uw pensioen (gedeeltelijk) mee met de prijzen?

Ieder jaar neemt het bestuur in december het definitieve besluit over de eventuele stijging van uw pensioen. Om uw pensioen gedeeltelijk mee te laten stijgen met de stijging van de lonen (voor actieve deelnemers) of met de prijzen (voor gepensioneerden en gewezen deelnemers) moet de beleidsdekkingsgraad 110% of hoger zijn. Op dit moment zijn KLM en werknemersorganisaties in gesprek met het pensioenfonds om te kijken of de indexatie voor werkenden ook gekoppeld kan worden aan de prijsindex. Het bestuur neemt het besluit op basis van de beleidsdekkingsgraad van november. Eind december vindt u het definitieve besluit over de stijging van uw pensioen op de website en in een NWSalert. Wilt u als eerste op de hoogte zijn van het besluit? Schrijf u dan nu in voor onze digitale nieuwsbrief in [MijnKLMPensioen](#) bij [Mijn gegevens](#).

Beleidsdekkingsgraad sinds begin 2022 gestegen

In het derde kwartaal daalde het vermogen van het pensioenfonds door de angst voor de aanhoudende stijgingen van de prijzen van goederen en diensten (inflatie), de vrees voor een dalende economische groei (recessie) en zorgen over de financiële stabiliteit. Hierdoor daalden de aandelenkoersen. De obligaties van het pensioenfonds daalden echter nog meer in waarde, doordat de rente sterk steeg. De pensioenverplichtingen (het geld dat we nodig hebben om alle pensioenen nu en in de toekomst te kunnen betalen) daalden ook door diezelfde rentestijging in het derde kwartaal. Hierdoor liep de actuele dekkingsgraad over het derde kwartaal flink op van 138,4% naar 144,2%. In oktober zette deze trend zich voort, de rente bleef stijgen. Maar in oktober herstelden de aandelen zich, waardoor de actuele dekkingsgraad verder kon stijgen naar 146,1%. De beleidsdekkingsgraad, de gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden, is in oktober uitgekomen op 132,0%.

Onderweg naar een nieuwe pensioenregeling

Op dit moment zijn vakbonden en KLM in onderhandeling om de nieuwe pensioenregeling vorm te geven. De vakbonden vertegenwoordigen de belangen van de deelnemers aan de onderhandelingstafel. Het pensioenfonds gaat niet over de inhoud van deze nieuwe regeling, maar is wel nauw betrokken en staat KLM en de vakbonden bij met informatie en advies.

TIJDLIJN

**2019 – 2021:
pensioenakkoord**

Het pensioenakkoord is gesloten en uitgewerkt in een concept wetsvoorstel.

**2022 en 2023:
goedkeuring
wetsvoorstel**

Het wetsvoorstel gaat naar de Tweede Kamer en daarna naar de Eerste Kamer. Als zij het voorstel goedkeuren, gaan de nieuwe regels voor pensioen in.

**1 juli 2023:
ingangsdatum
nieuwe regels
voor pensioen**

De nieuwe pensioenregels gaan in. KLM en de vakbonden maken afspraken over de overstap naar de nieuwe pensioenregeling. Wij helpen hen hierbij en we zijn al met de voorbereidingen begonnen.

Uiterlijk
**1 januari 2025:
Besluit over uw
nieuwe pensioen-
regeling**

KLM en de vakbonden nemen besluit over uw nieuwe pensioenregeling.

Uiterlijk
**1 januari 2027:
De nieuwe pensioen-
regeling gaat in**

De nieuwe pensioenregeling is klaar en gaat in. Ons streven is om dit 1 januari 2026 afgerond te hebben.

De overheid komt met nieuwe regels voor pensioen.
Door deze nieuwe regels gaat uw pensioenregeling veranderen. Het wetsvoorstel (Wet Toekomst Pensioenen) waarin deze pensioenregels zijn opgenomen wordt op dit moment behandeld in de Tweede Kamer. Daarna buigt de Eerste Kamer zich over de wet. Als de Tweede en Eerste Kamer akkoord zijn, gaat de wet in op 1 juli 2023.

Waarom komt de overheid met nieuwe regels voor pensioen?

Een duidelijker en persoonlijker pensioen

Het is nu voor veel mensen niet duidelijk hoeveel ze betalen voor hun pensioen en hoeveel ze opbouwen. Met de nieuwe regels bouwt iedereen pensioen op via een premieregeling. In dit pensioen staat vast hoeveel geld (premie) u en uw werkgever in uw pensioen stoppen.

Pensioen kan sneller omhoog dan nu

Als het goed gaat met de economie, dan gaat het pensioen nu soms niet omhoog. Dat voelt oneerlijk. De nieuwe regels zorgen ervoor dat uw pensioen meebeweegt: als het goed gaat met de economie, dan kan uw pensioen worden verhoogd. Gaat het economisch slechter? Dan kan het pensioen ook omlaaggaan. De nieuwe regels zorgen er wel voor dat de bewegingen minder groot worden als u (bijna) met pensioen bent. Want het pensioen van een jongere werknemer heeft meer tijd om tegenvallers in de beleggingen op te vangen dan dat van oudere werknemers.

Pensioen sluit beter aan op uw loopbaan

Mensen wisselen steeds vaker van baan, stoppen een tijd met werken of beginnen voor zichzelf. Bouwt u geen pensioen meer op via een werkgever of krijgt u een andere pensioenregeling? Dan ziet u straks beter wat dit betekent voor de hoogte van uw pensioen. •

Menno Ritsema
Shift leader documentatie

43 jaar in dienst bij KLM Cargo

'Het werk is nog steeds leuk, maar de wisseldiensten zijn fysiek zwaar, vooral 's nachts. Dat breekt je op een gegeven moment op. Je levert financieel wat in, maar gezondheid gaat boven euro's. Voor mij was het een inkoppertje.'

Gezondheid gaat boven euro's

Menno Ritsema, shift leader documentatie bij KLM Cargo, gaat in januari 2023 met vervroegd pensioen, op zijn 63ste. Hij wil het graag, gezondheid gaat boven euro's, en hij heeft zich goed voorbereid. Het helpt dat hij zelf al bijna 15 jaar met pensioen bezig is, ook binnen het pensioenfonds.

Hoe zag je loopbaan er in vogelvlucht uit?

'Begin 1989 zocht KLM mensen voor laden en lossen. Dat leek me leuk en je kon ook goedkoop vliegen. Na twee jaar was ik al leidinggevende en dat ben ik gebleven, nu als shift leader documentatie bij KLM Cargo. Het is er superleuk met een echte niet-lullen-maar-poetsen-mentaliteit. Als leidinggevende heb ik altijd mijn best gedaan om te zorgen voor een goede werksfeer, want werk moet leuk blijven. En ik heb het werk altijd gecombineerd met andere dingen. Ik ben een echte vakbondsman, ik ben destijds meteen lid geworden van De Unie en heb ook in het landelijk bestuur gezeten. En ik ben al sinds 2008 actief in het pensioenfonds; onder meer als bestuurslid en nu nog steeds in de communicatiecommissie.'

Je stopt vier jaar eerder, waarom?

'Heel simpel. Het werk is nog steeds leuk, maar de wisseldiensten zijn fysiek zwaar, vooral 's nachts. Dat breekt je op een

gegeven moment op. Je levert financieel wat in, maar gezondheid gaat boven euro's. Voor mij was het een inkoppertje.'

Hoe heb je het voorbereid?

'Ik heb mijn financiën op orde, ik kan met wat minder toe. Bovendien ken ik de materie. Ik ben al vele jaren bezig met het thema pensioen. Bij de vakbond, in het bestuur van het pensioenfonds en in de communicatiecommissie. Ik heb zelf bijvoorbeeld veel workshops gegeven op Pensioen in Zichtdagen. Natuurlijk heb ik voor mezelf ook de pensioenplanner in MijnKLMPensioen geraadpleegd en gesprekken gevoerd met de pensioenspecialisten van het pensioenfonds. Zo kon ik mijn rekensom maken.'

Wat is je belangrijkste tip voor collega's?

'Hoe eerder je erover gaat nadenken, hoe beter het is. Dat geldt zeker als je iets extra's wilt opbouwen, maar ook als je eventueel eerder wilt stoppen. En zorg voor een realistisch beeld van wat je kunt verwachten.

Zorg dat je weet wat je wilt en wat je situatie is. Daar helpt het pensioenfonds je bij, online en persoonlijk.'

Wat ga je doen met je vrije tijd?

'Jaren geleden ben ik actief geweest in de gemeentepolitiek, ik heb wel zin om dat weer op te pakken. Ook wil ik graag vrijwilligerswerk doen, bijvoorbeeld aan de slag voor ouderen, als chauffeur, kopje thee drinken, praatje maken. Iets bijdragen aan de maatschappij, daar word ik blij van. En ook reizen, bijvoorbeeld naar Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Amerika. Daar heb ik nu meer tijd voor.'

Ook pensioen vind je interessant, blijf je actief voor het pensioenfonds?

'Ook als gepensioneerd blijf ik actief in de communicatiecommissie, ik vind pensioen super interessant en belangrijk. Daarnaast zit ik in de technische voorbereidingscommissie voor het nieuwe pensioenstelsel, ook dat blijf ik doen.'

Hoe kijk jij naar de nieuwe pensioenregels?

Ik ben positief over de nieuwe pensioenregels. Het wordt evenwichtiger, realistischer en toekomstbestendig. Het wordt ook individueler en blijft tegelijkertijd solidair. Dat is wezenlijk: samen de lusten en de lasten delen. Probleem is wel dat we het al polderend weer heel ingewikkeld hebben gemaakt. Hoe gaan we dat straks goed vertellen? Het is een kwestie van de juiste informatie in de juiste vorm op het juiste moment.'

Wat is er daarnaast belangrijk voor de toekomst van het pensioenfonds?

'Ons pensioenfonds verkeert gelukkig in goede gezondheid. Ik vind het essentieel dat het fonds vaart maakt met de transitie naar een klimaatneutrale beleggingsportefeuille. We hebben al een begin gemaakt, maar het is tijd om grotere stappen te gaan zetten.' •

Bijna met pensioen?

Kijk in MijnKLMPensioen in Mijn planner naar uw persoonlijke situatie en de verschillende keuzemogelijkheden.

Bereid u voor op uw pensioen

Met behulp van Mijn planner in MijnKLMPensioen kunt u van te voren 'spelen' met de pensioenkeuzes die u hebt bij uw pensionering:

- Wanneer wilt u met pensioen?
- Wilt u gebruik maken van deeltijdpensioen?
- Wilt u meer of minder nabestaandenpensioen?
- Wilt u eerst een hoger en later een lager pensioen of andersom?

U ziet meteen de invloed van uw keuzes op de hoogte van uw pensioen. Zo bepaalt u zelf welke keuzes het beste bij uw persoonlijke situatie passen.

klmgrondfonds.nl | En volg ons op Facebook

en sinds kort ook op LinkedIn

COLOFON | Focus verschijnt twee keer per jaar en wordt verstuurd aan deelnemers en pensioengerechtigden van het Algemeen Pensioenfonds KLM van 55 jaar en ouder. Op klmgrondfonds.nl is Focus digitaal beschikbaar voor alle deelnemers.

Redactie Blue Sky Group B.V., Amstelveen **Redactieadres** Redactie Focus, Postbus 123, 1180 AC Amstelveen

E-mail focus@klmgrondfonds.nl **Tekst** Blue Sky Group, Bauke ter Braak **Fotografie** Don Wijns

Ontwerp en opmaak FRISSEWIND Amsterdam **Druk** Drukkerij Aeroprint, Ouderkerk aan de Amstel

CONTACT | E pensioenservice@klmgrondfonds.nl | T (020) 426 62 10 | **KLMGRONDFONDS.NL**

Algemeen Pensioenfonds KLM